

qiladi. Zamonaviy jamiyatda moddiy farovonlik ustuvor o‘rinni egallaydi, chunki u insonning muvaffaqiyati va uning ehtiyojlarini qondirishni aks ettiradi.

Moliyaviy savodxon talaba quyidagilarni bilishi kerak: daromad va xarajatlar rejasini tuzish; zamonaviy iqtisodiyotning tabiati haqida tasavvurga ega bo‘lish; asossiz xaridlarni amalga oshirmaslik; oylik mablag‘larni oqilona taqsimlash, shu jumladan bank depozitlari va operatsiyalarini amalga oshirish; pulni foydali investitsiya qilish; oltin-valyuta va xalqaro valyuta operatsiyalarini amalga oshirish ko‘nikmalarini erkin egallashi.

Yoshlarni va talabalarni moliyaviy saodxonligini oshirishda quyidagi usullardan foydalanishni maqsadli deb xisoblaymiz:

Moliyaviy savodxonlikni o‘rgatishda eng samarali usullar interfaol usullar va “hamkorlikda o‘rganish” usulidir. Ushbu usullardan foydalanishda asosiysi talabalarga moliya bilan bog‘liq aniq hayotiy vaziyatlarni muhokama qilishda yordam beradi. Talabalar muayyan vaziyatni hal qilishda tahlil qiladilar va eng oqilona echimlarni topadilar (1-Н.В. Быстрова).

Bundan tashqari biznes o‘yini. Ular o‘quvchilarni real hayotiy vaziyatlarga tayyorlaydilar va muayyan vaziyatda qaror qabul qilish ko‘nikmalarini rivojlantiradi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Быстрова Н.В. Организация профессионального воспитания студентов колледжа / Н.В. Быстрова, И.Р. Воронина //Эпистемологические основания современного образования: актуальные вопросы продвижения фундаментального знания в учебный процесс: материалы Международной научно-практической конференции 2020 Борисоглебского филиала ФГБОУВО «ВГУ». – Москва, 2020. – С. 477-483.

2. Константинов И.Б. Финансовая грамотность населения России: проблемное поле и концептуальная модель /И.Б. Константинов // Изв. Саратов. ун-та Нов. сер. Сер. Экономика. Управление. Право. – 2017. – №1. – С. 11-17.

3. Цыплакова С.А. Исследование проблем управления процессом профессиональной подготовки студентов в вузе /С.А. Цыплакова, Н.В. Быстрова, Е.Е. Пулькина // Инновационная экономика: перспективы развития и совершенствования. –2019. – № 1 (35). – С. 56-60.

IQTISODIYOTNI RIVOJLANTIRISH SHAROITIDA SOLIQ MA‘MURIYATCHILIGINI TAKOMILLASHTIRISHGA ZAMONAVIY AXBOROT KOMMUNIKATSIYA TEXNOLOGIYALARINI YANADA KENG JORIY ETISH YO‘LLARI

Boltaev O‘ktam Nuriddinovich

Buxoro soliq texnikumi direktorning o‘quv va tarbiyaviy ishlar bo‘yicha o‘rinbosari

Respublikamizda davlat organlari tomonidan ko‘rsatilayotgan xizmatlarning barchasining elektron ko‘rinishga o‘tkazish borasida salmoqli ishlar olib borilmoqda. Bu yo‘nalishda hukumatimiz tomonidan bir qancha qaror va farmonlar qabul qilindi hamda ishlar takillashtirilmoqda.

Barcha davlat organlari korxonalari, jumladan huquqni muhofaza qilish organlari ham tizimida ma‘murchilik masalasini qayta ko‘rib chiqishga majbur bo‘lishdi va ushbu tashkiliy ishlarni haligacha davom ettirib kelmoqda. Jumladan:

birinchilar qatorida soliq qo‘mitasi tomonidan soliq to‘lovchilarga qulaylik yaratish, ularning vaqtini tejash, qog‘ozbozlikni keskin kamaytirish, ovoragarchiliklarnig oldini olish hamda tizimda korrupsiya va ta‘magirlikni oldini olish, SXO (soliq xizmati organi) xodimlari bilan soliq to‘lovchilarning to‘g‘ridan to‘g‘ri muloqotlarini keskin kamaytirish, shuningdek olib borilayotgan ishlarning samarasini sezilarli darajada o‘shirishni ta‘minlash maqsadida birinchi navbatda soliq inspektorlarining avtomatlashtirilgan ish joyi axborot tizimi ishga tushirildi.

Barcha ma‘lumotlar 2009-yildan boshlab o‘zini oqlamagan, vaqtni va mablag‘ni ko‘p sarflaydigan ma‘lumotlarni almashish va ularga qayta ishlov berish tizimidan voz kechildi. 2015-yildan boshlab SXO tizimida yaratilgan axborot tizimlari tizimda axborot almashish, o‘zaro ma‘lumotlarni almashish, katta miqdordagi ma‘lumotlarni yigish, ularga ishlov berish, yuridik va jismoniy shaxslar to‘grisidagi ma‘lumotlarni yagnona serverda saqlash, hisobotlarni qabul qiish, tahlil qilish va tahrirlash imkoniyatlari yaratildi.

Buning natijasida soliq to‘lovchilar uchun ma‘qul va qulay bo‘lgan elektron tarzda hisobotlarni taqdim etish, shuningdek SXO tizimidagi mavjud barcha xizmatlardan elektron tarzda foydalanish imkoniyatlarini yaratish maqsadida, soliq.uz portali ishga tushirildi.

Mazkur platformadan foydalanish uchun xar bir foydalanuvchi maksus token kalitlariga ega bulishlari kerak. Saytning kulayliklaridan biri undagi axborot xizmatlari, interaktiv xizmatlardan token kalitlari bulmagan jismoniy shaxslar xam bemalol foydalana olishadi. Bunda barcha soliq to‘lovchilar (jismoniy va yuridik shaxslar) internet tarmog‘i orqali masofadan turib soliq.uz saytiga kirib o‘zi uchun kerak bo‘lgan xizmatlardan foydalanishi yoki ma‘lumot almashish mumkin.

Hozirgi vaqtda jismoniy shaxslar uchun elektron to‘lovlarning xilma-xil turlari va imkoniyatlari yaratilmoqda. Bu imkoniyatlar barcha elektron devayslar uchun qulay bo‘lgan platformalarda yaratilgan bo‘lib, soliq.uz mobil ilovasida ham shunday imkoniyatlar mavjud. Ya‘ni fuqarolar o‘zlarining soliqlarni mazkur mobil ilova orqali ortiqcha ovoragarchiliksiz to‘lashi mumkin.

Bu qulay albatta. Vaqtni tejab, ko‘cha kuyda yurmasdan, kassadagi navbatlarda turmay tezda oson va qulay to‘lash imkoniyatini beradi. Ilovadan foydalanishda jismoniy shaxsning identifikatsion raqami kerak bo‘ladi. Soliq turini tanlagan holda bank plastik kartasi orqali to‘lov amalga oshiriladi. Bu atagi sanoqli daqiqqa vaqtni oladi.

Ilovaning imkoniyatlaridan yana biri keshbek bo‘lib, tadbirkorlik sub’ektlarining qonuniy faoliyatini tartibga solish hamda ular faoliyati ustidan jamoatchilik nazoratini o‘rnatish va shu orqali soliq tushumlarini oshirishni ta‘minlash, xufiyona soliqni oldini olish maqsadida sotib olingan tovar mahsuloti

summasining 1% miqdorida keshbek takdim qilish amaliyoti joriy etildi. Unda xaridor sotuvchidan sotib olgan tovar mahsuloti uchun soliq-chekini talab qiladi.

Mobil ilova orkali QR-kod skanerlanadi va 1% li pul miqdori xaridorning elektron hamyoniga kelib tushadi. Bu yig‘ilgan pul miqdorini bank plastik kartasiga o‘tkazib barcha to‘lovlarda foydalanish imkoniyati mavjud.

Agarda siz uyingizga kelgan to‘lov xabarnomasidagi soliq summasidan norozi bo‘lsangizchi, unda qanday. Unda siz yashash manzilingizdagi Soliq inspeksiyasiga murojaat qilib baza ma‘lumotlaringizni yangilab olishingiz kerak. Buning uchun sizga pasport hamda kadastr ma‘lumotlari kerak bo‘ladi.

Mamlakatimizda so‘ngi yillarda davlat boshqaruvini demokratlashtirish va fuqarolik jamiyatini yanada rivojlantirish borasida bir qator ishlar amalga oshirilgan bo‘lib, ular qatoriga “Elektron hukumat” tizimini yaratishga alohida e‘tibor qaratildi. Xususan, aholining interaktiv davlat xizmatlaridan foydalanish imkoniyatini yaratish uchun 2013-yil 1-iyuldan Yagona interaktiv xizmatlari portali (www.my.gov.uz) ishga tushirildi.

2015-yil 17-martdan esa O‘zbekiston Respublikasi ochik ma‘lumotlar portali (www.data.gov.uz) foydalanishga topshirildi.

O‘zbekiston Respublikasi normativ huquqiy hujjatlarining portali muhokamasi O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 328-son Qaroriga asosan ishlab chiqilgan bo‘lib, Qonun hujjatlari ta‘sirini baholash tizimining birinchi talqinidir.

Yuqoridagilarni inobatga olgan holda xulosa qilib shuni aytish mumkinki, soliq ma‘murchiligida jismoniy shaxslar bilan ishlash yo‘nalishida quylalik yaratish, ishni tezkor va samarali olib borish maqsadida tegishli o‘zgarishlarni joriy qilish kerak, Birinchidan, soliq.uz saytida jismoniy shaxslar uchun mol-mulk, yer, suv, YaTT, ijtimoiy soliq summalari to‘lash sharoitlari bilan birgalikda soliq to‘lovchiga Soliq inspeksiyasiga kelib ortiqcha vaqt sarflamasligi, ovoragarchilikni oldini olish, soliq inspektorning asosiy ishidan qoldirib ortiqcha ishlarni bajarishi oldini olish va ish samarasini oshirish, ishda tezkorlik hamda unumdorlik darajasini yanada ko‘paytirish maqsadida oddiy mulk va yer egasi tomonidan o‘zi to‘g‘risidagi ma‘lumotlarni to‘liq qurish, ularga kerak bo‘lsa (asosli hujjatlarni taqdim etgan holda) o‘zgartirishlar kiritish, Soliq inspeksiyasi bilan qayta muloqot qilish, kelib o‘tirmasdan imtiyozi mavjud hujjatlarini elektron yuborish kabi va boshqa imkoniyatlarni internet tarmog‘i orqali tashkil qilinsa maqsadga muvofiq bo‘ladi.